

Бақылау кеңесінің шешімен
бекітілген
(хаттама 2026 ж. «04» 09)

1	1-тарау. Жалпы ережелер	
2	2-тарау. Сыбайлас жемқорлық түсінігі, оның түрлері және сыбайлас жемқорлықтың уақытша қалыптасуы	
3	3-тарау. Мемлекеттік қызметшінің ет	6-9
4	4-тарау. Қоржымдық бақылау	9-10
5	5-тарау. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қатынастыру	10
6	6-тарау. Қатаңдығы	11-12
7	7-тарау. Парасатын бақылау	12-13
8	8-тарау. Мемлекеттік қызметшінің жемқорлыққа қарсы	
9	9-тарау. Қоржымдық бақылау	
10	Танысу тарағы	

**«АСТАНА-ӨРНЕК» ЖШС
СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА
ҚАРСЫ СТАНДАРТ**

Астана қаласы, 2026 жыл

Ахмет

МАЗМҰНЫ

№ атауы	Атауы	парақ
1	1 - тарау. Жалпы ережелер, терминдер және анықтамалар	3-4
2	2 - тарау. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін картаға түсіру және сыбайлас жемқорлық картограммасын қалыптастыру	4 - 5
3	3 - тарау. Мүдделер қақтығысының алдын алу	6 - 9
4	4 – тарау. Қаржылық бақылау шаралары	9-10
5	5 - тарау. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру.	10
6	6 - тарау. Қоғамның Ашықтығы	11-12
7	7 - тарау. Персоналды басқару процестеріндегі сыбайлас жемқорлықтың алдын алу.	12-13
8	8 - тарау. Мемлекеттік сатып алу саласындағы сыбайлас жемқорлықтың алдын алу	13 - 15
9	9- тарау. Қорытынды ережелер	15
10	Танысу парағы	16

Amel

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР, ТЕРМИНДЕР ЖӘНЕ АНЫҚТАМАЛАР

1. Осы "Астана-Өрнек" жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің (бұдан әрі – Серіктестік) сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарты "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабының 2-тармағына және сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды қалыптастыру жөніндегі әдістемелік ұсынымдарға (ҚР Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2024 жылғы 31 желтоқсандағы №285 бұйрығы) сәйкес әзірленді.

2. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты әзірлеудің мақсаты:

1) Серіктестік қызметі саласындағы сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған ұсынымдар жүйесін белгілеу;

2) корпоративтік басқару тетіктерінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу, этикалық стандарттарға негізделген бірыңғай корпоративтік мәдениетті дамыту, ұжымда сенім, өзара құрмет пен әдептілік ахуалын қолдау, іскерлік әдеп нормаларын біркелкі түсіну және орындау.

3. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты әзірлеу міндеттері:

1) Серіктестік қызметкерлерінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрақты мінез-құлықты қалыптастыру;

2) Сыбайлас жемқорлық көріністерін уақтылы анықтау және олардың теріс салдарын болғызбау;

3) серіктестікте сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік ахуалын қалыптастыру;

4) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін жағдайлар мен себептерді анықтау және олардың салдарын жою;

5) Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау және жолын кесу.

4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың қағидаттары:

1) заңдылық;

2) адам мен азаматтың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғаудың басымдығы;

3) жариялылық және ашықтық;

4) мемлекет пен азаматтық қоғамның өзара іс-қимылы;

5) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларын жүйелі және кешенді пайдалану;

6) Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу шараларын басым қолдану;

7) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға жәрдем көрсететін адамдарды қорғау және көтермелеу;

8) мүдделер қақтығысына жол бермеу;

9) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасағаны үшін жазаның бұлтартпастығы.

5. Стандартта қолданылатын негізгі ұғымдар:

1) жекжаттар - жұбайының (зайыбының) ата-анасы бір және ата-анасы бөлек аға-інілері мен апа-сіңлілері, ата-аналары мен балалары;

2) қонақжайлылықтың көрінісі – іскерлік қатынастарды орнату, нығайту немесе дамыту үшін ұсынылатын тамақ (таңғы ас, түскі ас, кешкі ас және басқалар), қабылдаулар, ойын-сауық, қоғамдық немесе спорттық іс-шараларға билеттер. Сонымен қатар, қонақжайлылық шақырушы тараптың қатысуын талап етеді, әйтпесе шығындар сыйлық болып табылады;

3) мүдделер қақтығысы - лауазымды адамдардың, серіктестік қызметкерлерінің жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, бұл ретте жеке мүдделер өздерінің лауазымдық міндеттерін орындамауына және (немесе) тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін;

4) отбасы мүшелері-жұбайы (зайыбы), ата-анасы, балалары, оның ішінде кәмелетке толған балалары және асырауындағы және онымен тұрақты тұратын адамдар;

5) Сыбайлас жемқорлық тәуекелі-сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі;

6) сыйлық-өтеусіз берілетін/алынатын ақшалай қаражат немесе өзге де мүлік, артықшылықтар, жеңілдіктер, қызметтер, материалдық емес активтер;

7) сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін картаға түсіру-сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтауға, талдауға, бағалауға (саралауға) және жою жөніндегі шараларды әзірлеуге бағытталған процесс;

8) сыбайлас жемқорлық картограммасы-сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің тізбесін, сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ұшыраған лауазымдарды және ықтимал сыбайлас жемқорлық осалдықтары туралы сигнал беретін басқа да мәліметтерді көздейтін жаңартылатын деректер жиынтығы.

2 тарау. СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРІН КАРТАҒА ТҮСІРУ ЖӘНЕ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ КАРТОГРАММАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

6. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін картаға түсіру-сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің себептерін көрнекі түрде көрсетуге және олардың алдын алу және жою жөніндегі шараларды айқындауға, сондай-ақ бірінші басшының назарын талап ететін сын-қатерлерді анықтауға мүмкіндік беретін кез келген сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағдарламаның маңызды элементі. Картаға түсіру нәтижесі Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2022 жылғы 30 желтоқсандағы № 488 бұйрығымен бекітілген сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу жөніндегі әдістемелік ұсынымдардың 43-тармағына сәйкес ресімделетін, анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне бейімділіктің

Ақыл

графикалық бейнесін білдіретін тәуекелдер картасы болып табылады. Серіктестіктегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдауды сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-менеджер 30 (отыз) жұмыс күнінен аспайтын мерзімде, заңнаманы қолданудың және ұйымдастырушылық - басқару қызметінің функцияларын іске асырудың практикалық тәжірибесі бар серіктестіктің құрылымдық бөлімшелері қызметкерлерінің ықтимал қатысуымен жүргізеді.

7. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау мыналарды қамтиды:

- 1) серіктестіктің ішкі процестерін, функциялары мен ұйымдық құрылымын зерделеу;
- 2) тиісті заңнаманы және нормативтік актілерді бағалау;
- 3) тексерулер мен тергеулер нәтижелерін талдау;
- 4) бұрын анықталған сыбайлас жемқорлық немесе мүдделер қақтығысы фактілерін есепке алу;
- 5) өзге де рұқсат етілген ақпарат көздері.

Заңнамадағы, ұйымдық құрылымдағы, штат санындағы өзгерістерге қарай, сондай-ақ анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін алып тастағаннан кейін карта түзетуге жатады.

8. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдері анықталғаннан кейін оларды іске асыру ықтималдығы мен жиілігі дәрежесі бойынша бағалау жүргізіледі. Тәуекелдерді жіктеу сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу жөніндегі әдістемелік ұсынымдарда көзделген өлшемшарттарға сәйкес жүзеге асырылады. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдері деңгейлері (жоғары, орта, төмен) бойынша сараланады.

9. Тәуекелдер картасы негізінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою жөніндегі іс-шаралар жоспары қалыптастырылады, онда:

- 1) нақты шаралар;
- 2) орындау мерзімдері;
- 3) жауапты тұлғалар;
- 4) есептілік нысаны.

Жоспарды серіктестіктің бірінші басшысы бекітеді және бақылауға жатады. Іс-шараларды іске асыруға жауапты қызметкерлердің тиімділігінің негізгі көрсеткіштері (КПЭ) осы шаралардың орындалуымен байланысты.

10. Серіктестік анықталған тәуекелдер және оларды жою жөніндегі шаралар туралы ақпаратты қызметкерлер мен мүдделі тараптарға жеткізуді қамтамасыз етеді. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою жөніндегі іс-шаралар жоспары ресми сайтта және (немесе) әлеуметтік желілерде орналастырылуға тиіс. Шектеулер болған жағдайда (коммерциялық құпия, Дербес деректер) жоспардың бір бөлігі жариялануы мүмкін.

11. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-шараларды іске асыру шеңберінде серіктестік сыбайлас жемқорлық картограммасын қалыптастырады:

- 1) сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің тізбесі;
 - 2) Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ұшыраған лауазымдар тізімі.
- Картограмма серіктестіктің ресми сайтында ашық қолжетімділікте орналастырылады.

3-тарау. МҮДДЕЛЕР ҚАҚТЫҒЫСЫНЫҢ АЛДЫН АЛУ

12. Мүдделер қақтығысы негізсіз шешімдер қабылдауға, жеке мүдделерді серіктестіктің, құрылымдық бөлімшенің қызметіне тартуға, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық қылмыстар жасауға әкелуі мүмкін. Осыған байланысты мүдделер қақтығысының алдын алу парасаттылықты арттыруда және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда шешуші рөл атқарады.

13. Мүдделер қақтығысын болдырмау мақсатында серіктестіктің лауазымды тұлғалары мен қызметкерлеріне тыйым салынады:

1) өзінің жақын туыстары, жұбайы (зайыбы) және (немесе) жекжаттары атқаратын лауазымға тікелей бағынысты лауазымды атқаруға, сондай-ақ жақын туыстарының, жұбайының (зайыбының) және (немесе) жекжаттарының тікелей бағынысында болуға;

2) жеке пайда алу үшін қызмет бабын пайдалануға;

3) мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтарды алу немесе алу мақсатында ресми таратылуға жатпайтын қызметтік және өзге де ақпаратты пайдалануға;

4) оларды ұсынған адамдардың пайдасына іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін материалдық сыйақы, сыйлықтар немесе қызметтер алуға құқылы;

5) қызметтік емес мақсаттарда олардың қызметтік қызметін материалдық-техникалық, қаржылық және ақпараттық қамтамасыз ету құралдарын, серіктестіктің басқа да мүлкін және қызметтік ақпаратты пайдалануға;

6) лауазымдық өкілеттіктерінің орындалуына байланысты азаматтар мен заңды тұлғалардың қызметтерін жеке мақсатта пайдалануға құқылы;

7) егер олардың қызметтік шешімдеріне әсер етуі мүмкін болса, кәсіпкерлік қызметпен айналысуға;

8) егер мүдделер қақтығысы болса, лауазымдық өкілеттіктерді жүзеге асыруға құқылы.

14. Жоғарыда айтылғандардан басқа, мүдделер қақтығысын болдырмау мақсатында "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" ҚР Заңының талаптарына сәйкес мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген серіктестіктің лауазымды адамдарына тыйым салынады:

1) мемлекеттік функцияларды орындаумен сыйыспайтын қызметті жүзеге асыруға;

2) квазимемлекеттік сектор субъектісінің бір басқару органында (атқарушы органында) өзінің жақын туыстарымен, жұбайымен (зайыбымен) және (немесе) жекжаттарымен лауазымдар атқаруға;

3) Қазақстан Республикасынан тыс орналасқан шетелдік банктерде шоттар (салымдар) ашуға және иеленуге, Қазақстан Республикасынан тыс орналасқан шетелдік банктерде қолма-қол ақша мен құндылықтарды сақтауға;

Ақыл

4) "ойын бизнесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген ұйғарымға жататын ойын мекемелерінде құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге қатысуға, сол сияқты осы үшін бөлінбеген орындарда құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге немесе желілерді пайдалану арқылы өткізілетін құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге қатысуға Телекоммуникациялар, оның ішінде Интернет желілері;

5) шешімдер әзірлеуге, талқылауға немесе қабылдауға қатысуға не мүдделер қақтығысын туғызатын шешімдерге өзге де тәсілмен ықпал етуге;

6) бұрын атқарған лауазымының артықшылықтарын жеке мүддесі үшін пайдалануға құқылы.

Сондай-ақ аталған тұлғалар қызметке кіріскен күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде коммерциялық ұйымдардың жарғылық капиталындағы олардың меншігіндегі үлестерді, акцияларды (акцияларды) және осы тұлғаларға заңды түрде тиесілі ақшаны, сондай-ақ мүліктік жалдауға берілген мүлікті қоспағанда, пайдаланылуы табыс алуға әкеп соғатын өзге де мүлікті сенімгерлік басқаруға беруі тиіс.

15. Мүдделер қақтығысының алдын алу жөніндегі шараларды іске асыру шеңберінде серіктестіктің персонал жөніндегі менеджері Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-менеджердің серіктестіктің лауазымды адамдары мен қызметкерлерінің жеке деректеріне: Тегі, Аты, Әкесінің аты және ЖСН, оның ішінде отбасы мүшелерінің, декларацияның және т. б. қол жеткізуін қамтамасыз етеді.

16. Мүдделер қақтығысы анықталуы мүмкін:

1) сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторинг жүргізу кезінде;

2) адамдардың өтініштерін немесе мүдделер қақтығысы туралы өзге де ақпаратты, сондай-ақ серіктестіктің ішкі актілерін қарау кезінде;

3) уәкілетті мемлекеттік органдар мен ұйымдарға тексерулер, тексерулер немесе аудит жүргізу кезінде;

4) сотқа дейінгі тергеп-тексеру, сондай-ақ қылмыстық, азаматтық, әкімшілік сот ісін жүргізу және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу нәтижелері бойынша жүзеге асырылады.

17. Мүдделер қақтығысының алдын алу шаралары:

1) серіктестіктің лауазымды адамдары мен қызметкерлері тікелей басшыны, серіктестіктің және сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-менеджердің басшылығын туындаған мүдделер қақтығысы туралы немесе оның туындау мүмкіндігі туралы олар бұл туралы білген бойда хабардар етуге міндетті;

2) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-менеджер көрсетілген хабарламаларды немесе мүдделер қақтығысы туралы өзге де ақпаратты қарау қорытындылары бойынша 10 жұмыс күні ішінде серіктестік басшылығына мүдделер қақтығысын болғызбау және реттеу жөніндегі немесе оның болмауы туралы ұсынымдармен қорытынды береді;

3) мүдделер қақтығысы болған кезде серіктестік басшылығы ұсынымдар алған күннен бастап 10 (он) жұмыс күні ішінде мүдделер

Анжел
Анжел

қақтығысын болғызбау және реттеу жөнінде мынадай шаралар қолдануға міндетті:

- мүдделер қақтығысы туындаған мәселе бойынша лауазымдық міндеттерді орындауды басқа адамға тапсыруға;

- лауазымдық міндеттерін өзгерту;

- мүдделер қақтығысын жою жөнінде өзге де шаралар қабылдау;

4) мүдделер қақтығысын болғызбау және реттеу мүмкін болмаған кезде мүдделер қақтығысы туралы ақпарат алынған күннен бастап 3 (үш) айдан кешіктірмей мүдделер қақтығысын болдырмайтын тең мәнді лауазымға тағайындалады.

18. Серіктестіктің лауазымды адамдары мен қызметкерлері серіктестікте мүдделер қақтығысын анықтау және алдын алу жөнінде шаралар қабылдауға міндетті.

19. Сыйлықтарды қабылдау немесе лауазымдық міндеттерді орындауға байланысты қонақжайлылық заңсыз сыйақы болуы мүмкін. Сондықтан негізсіз сыйлықтарды, саяхатқа шақыруларды және қонақжайлылықты қабылдау және ұсыну тәжірибесін бақылау және кез келген жолмен тоқтату маңызды.

20. Сыйлық беру, сапарлар және қонақжайлылық саласындағы сыбайлас жемқорлық көріністерін болдырмау мақсатында:

1) серіктестіктің лауазымды тұлғалары мен қызметкерлеріне қызметтік қызмет шеңберінде мүдделерін қозғайтын жеке және заңды тұлғалардан сыйлықтар, қызметтер мен сапарлар қабылдауға тыйым салынады;

2) ресми сыйлықтар (кәдесыйлар, логотипі бар кітаптар) тек ресми делегациялардан ғана рұқсат етіледі және тиісті актімен ресімделеді;

3) серіктестіктің лауазымды адамы немесе жұмыскері немесе олардың отбасы мүшелері білместен келіп түскен сыйлықтар Мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органға сыйлық алған күннен бастап не жоғарыда аталған адамдарға келіп түскен сыйлық туралы белгілі болған күннен бастап 7 (жеті) күнтізбелік күн ішінде, ал көрсетілген адамдарға сол мән-жайлар кезінде көрсетілген қызметтер өтеусіз берілуге тиіс олар қызмет көрсетілген күннен бастап күнтізбелік 7 (жеті) күн ішінде не республикалық бюджетке ақша аудару жолымен төленуге тиіс, жоғарыда аталған адамдарға қызмет көрсету туралы белгілі болған кезде;

4) серіктестіктің лауазымды адамының немесе қызметкерінің немесе олардың отбасы мүшелерінің шотына аталған адамдар білмей түскен ақша олар анықталғаннан кейін екі аптадан аспайтын мерзімде тиісті мемлекеттік кіріс органына осындай қаражаттың түсу мән-жайлары туралы түсініктеме бере отырып, республикалық бюджетке аударылуға жатады;

5) сыйлықтар келіп түскен серіктестіктің лауазымды адамы немесе қызметкері Жоғары тұрған лауазымды адамды хабардар ете отырып, оларды мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органмен жасалатын сатып алу-сату шарты негізінде "Қазақстан Республикасындағы бағалау қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес айқындалған күн

Ақыл

бойынша сатып алуға құқылы. Сыйлықтарды сатудан түскен ақша республикалық бюджетке аударылады;

6) Егер қатынастар қызметтік қызметті қозғамаса, жұбайының (зайыбының), туыстарының шақыруы бойынша олардың есебінен; өзге де жеке тұлғалардың шақыруы бойынша (жоғары тұрған лауазымды адамның немесе органның келісімімен) сапарларды қоспағанда, жеке және заңды тұлғалардың есебінен мемлекетішілік және шетелдік туристік, емдеу-сауықтыру және өзге де сапарларға шақырулар қабылдауға тыйым салынады; халықаралық шарттарға немесе шет мемлекеттермен өзара уағдаластыққа сәйкес; ғылыми, спорттық, шығармашылық, кәсіби, гуманитарлық іс-шараларға, оның ішінде осындай ұйымдардың жарғылық қызметі шеңберінде жүзеге асырылатын сапарларға қатысу үшін.

21. Қонақжайлылық қарым-қатынасты еркін және бейтарап жағдайда бастау, нығайту немесе дамыту мақсатында жасалады. Бұл таңғы асқа, түскі асқа, кешкі асқа, қабылдауларға, ойын-сауыққа, қоғамдық немесе спорттық іс-шараларға шақыруды қамтиды. Қонақжайлылық шақырушы тараптың қатысуын қамтамасыз етеді, әйтпесе бұл сыйлық болып табылады.

22. Мүдделер қақтығысын реттеу бағыты бойынша сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің индикаторлары:

1) бір жағынан - әкімшілік регламенттер, лауазымдық нұсқаулықтар және екінші жағынан-жоспарлы көрсеткіштер арасында қайшылықтардың болуы;

2) реттеу және бақылау функциялары арасында қайшылықтардың болуы;

3) лауазымды адамдардың немесе серіктестік қызметкерлерінің лауазымдық функцияларын орындауы кезіндегі мүдделер қақтығысы фактілері;

4) алқалы органдардың қызметін реттейтін құжаттарда мүдделер қақтығысын реттеу жөніндегі талаптардың болмауы.

4-тарау. ҚАРЖЫЛЫҚ БАҚЫЛАУ ШАРАЛАРЫ

23. Қаржылық бақылау шаралары серіктестіктегі сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Негізгі құралдардың бірі қызметкерлердің активтерін, міндеттемелерін, кірістері мен мүлкін декларациялау жүйесі болып табылады, бұл ашық, есеп беретін және парасатты корпоративтік мәдениетті қалыптастыруға ықпал етеді.

Қаржылық бақылау мүмкіндік береді:

1) заңсыз байыту фактілерін анықтау;

2) мүдделер қақтығысын болдырмау;

3) жұртшылық пен әріптестер тарапынан серіктестікке деген сенім деңгейін арттыруға міндетті.

Ақмел

24. Декларацияларды тапсырмау немесе уақтылы тапсырмау Әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғады. Осыған байланысты серіктестіктің персонал менеджері мыналарды орындайды:

- активтер мен міндеттемелер, кірістер мен мүлік туралы декларацияларды тапсыру туралы хабарламаларды жинау бойынша іс-шаралар жүргізеді;

- серіктестіктің лауазымды адамдары мен қызметкерлерін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімдерде декларацияларды тапсыру қажеттілігі туралы, сондай-ақ мәліметтерді ұсынбағаны немесе декларацияларда анық емес мәліметтерді ұсынғаны үшін жауапкершілік туралы алдын ала хабардар етеді.

5-тарау. СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ МӘДЕНИЕТІ

25. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда тек құқық қорғау және құқықтық шараларды қолдану жеткіліксіз. Сыбайлас жемқорлықты тиімді жою, оның ішінде тиісті мәдениетті дамытуды талап етеді. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет сыбайлас жемқорлық көріністеріне нөлдік төзімділік ортасын құруға ықпал етеді. Бұл саясат пен процедураларды әзірлеу мен енгізуді ғана емес, сонымен қатар корпоративтік мәдениет пен күнделікті тәжірибенің ажырамас бөлігі болуы керек ашықтық, адалдық және есеп беру сияқты құндылықтарды белсенді түрде ілгерілетуді қамтиды.

26. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру білім беру, ақпараттық және ұйымдастырушылық сипаттағы шаралар кешені арқылы жүзеге асырылады:

- 1) білім беру шаралары қызметкерлердің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды, мүдделер қақтығысын болғызбау тәсілдері туралы хабардарлығын арттыру бойынша тұрақты семинарлар мен тренингтерді қамтуы мүмкін;

- 2) ақпараттық шаралар қызметкерлер арасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат жөніндегі нақты нұсқаулықтар мен нұсқаулықтарды әзірлеуді және таратуды, сондай-ақ оқыту материалдарын дайындауды қамтиды. Осы мақсаттар үшін корпоративтік таратылымдарды, ішкі порталдарды және ақпараттық стендтерді пайдалануға болады;

- 3) ұйымдастырушылық шаралар сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды енгізуді, сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға жауапты қызметкерлерді тағайындауды, сыбайлас жемқорлық фактілері туралы хабарлау үшін арналар құруды, сыбайлас жемқорлыққа қарсы талаптарды сатып алу рәсімдеріне интеграциялауды, қызметкерлерді лауазымдарға тағайындауды және тиімділігін бағалауды және басқа да тәуекелді салаларды қамтуы мүмкін.

6-тарау. ҚОҒАМНЫҢ АШЫҚТЫҒЫ

27. Серіктестік квазимемлекеттік сектордың субъектісі ретінде өз қызметінде барынша ашықтық пен есептілікті қамтамасыз етуге ұмтылады. Ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ету, мүдделі тараптардың шешім қабылдау үдерістеріне қатысуы және тұрақты қоғамдық бақылау сыбайлас жемқорлықтың алдын алудың және серіктестік қызметіне деген сенімді арттырудың маңызды тетіктері болып табылады.

Ашықтық мыналарды қамтиды:

- 1) серіктестіктің қызметі туралы анық және уақтылы ақпарат беру;
- 2) жұртшылықпен өзара іс-қимыл жасау үшін жағдайлар жасау;
- 3) заңнамаға сәйкес жұмыскерлер мен азаматтардың ақпаратқа қол жеткізу құқықтарын қамтамасыз ету.

28. Серіктестік халықаралық ашық деректер хартиясының қағидаттарын ұстанады, атап айтқанда:

- 1) әдепкі бойынша ашық-қол жеткізуді шектеуге заңды негіздер болмаса, ақпарат жарияланады;
- 2) ақпаратты уақтылы және толық жариялау негізсіз кідіріссіз жүзеге асырылады;
- 3) Қол жетімді және пайдалануға жарамды – ақпарат ыңғайлы, оқылатын форматта жарияланады және оған еркін қол жеткізу қамтамасыз етіледі.

29. Ашықтық мақсаттарына жету үшін:

- 1) Ақпарат серіктестіктің ресми веб-сайтында және құқықтық насихат шеңберінде орналастырылады;
- 2) сатып алу, есептілік, іске асырылатын жобалар туралы деректерді қоса алғанда, мәліметтер үнемі өзектендіріліп отырады;
- 3) құқықтық насихат шеңберінде түсінікті және қысқа материалдар таратылады;
- 4) құқықтық фактілер мен жағдайлар бойынша нүктелік ақпараттандыру үшін цифрлық шешімдер пайдаланылады.

30. Серіктестік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтауға жәрдемдесетін қызметкерлер мен сыртқы тұлғалар үшін қауіпсіз және сенімді орта құрады. Ол үшін:

- 1) хабарламалардың құпия арналары (электрондық пошта, жедел желі телефондары, арнайы жәшік) жұмыс істейді;
- 2) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс - менеджер хабарламалар арналарының жұмыс істеуіне жауапты болады;
- 3) өткізілетін сабақтарда серіктестік қызметкерлеріне мезгіл-мезгіл ақпарат берушілерді қорғау құқықтары мен кепілдіктері түсіндіріледі.

31. Қолданыстағы заңнамада сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға жәрдем көрсететін (көрсеткен) серіктестіктің лауазымды адамын немесе қызметкерін қорғаудың мынадай шаралары көзделген:

- 1) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлама уәкілетті органдарға келіп түскен сәттен бастап 3 (үш) жыл ішінде сыбайлас

жемқорлыққа қарсы іс-қимылға жәрдем көрсететін (көрсеткен) серіктестіктің лауазымды адамы немесе қызметкері тәртіптік комиссияның немесе алқалы комиссияның ұсынымдарынсыз жұмыс берушінің немесе басшылықтың бастамасы бойынша жұмыстан шығарылмайды, басқа лауазымға ауыстырылмайды немесе тәртіптік жауаптылыққа тартылмайды орган;

2) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға жәрдем көрсететін (көрсеткен) серіктестіктің лауазымды адамынан немесе қызметкерінен көрсетілген кезеңде оның еңбек құқықтарының ықтимал бұзылуы туралы өтініш келіп түскен жағдайда, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган тексеру жүргізеді және қорытындыны еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органға немесе прокуратураға жібереді;

3) еңбек даулары ұйым шеңберінде құрылатын келісім комиссиясының немесе тәртіптік алқалы органның отырысында қаралуға тиіс, оның отырысына сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган өкілінің қатысуы міндетті;

4) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға жәрдем көрсететін (көрсеткен) серіктестіктің лауазымды адамдарына немесе қызметкерлеріне оның жеке басының және хабарламаның мазмұнының толық құпиялылығына кепілдік беріледі.

32. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға жәрдем көрсететін (көрсеткен) серіктестіктің лауазымды адамдарының немесе қызметкерлерінің құқығы бар:

1) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар туралы олардың хабарламаларын қарау барысы мен нәтижелері туралы ақпарат алуға;

2) уәкілетті органдардың шешімдері мен әрекеттеріне, егер олар негізсіз немесе олардың құқықтарын бұзады деп санаса, шағымдануға;

3) уәкілетті органдармен өзара іс-қимылдың кез келген кезеңінде ақпаратты жария етпеу туралы келісім жасасуды талап етуге міндетті;

4) сыбайлас жемқорлық фактісі туралы хабарланған сәттен бастап 3 (үш) жыл ішінде, егер осы мәселелерді келісу комиссиясы бұрын қарамаған болса, тәртіптік әсерлер немесе еңбек бұзушылықтар жағдайында өз құқықтарын қорғау үшін уәкілетті органдарға жүгінуге міндетті.

7-тарау.

ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУ ПРОЦЕСІНДЕГІ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ

33. Серіктестікте сыбайлас жемқорлықтың алдын алудың негізгі бағыттарының бірі ашықтық пен әділдікті қамтамасыз ету болып табылады қызметкерлерді іріктеу, тағайындау, бағалау және жылжыту. Непотизм, фаворитизм, ақпаратты жасыру немесе мүдделі тараптардың ықпалы сияқты Кадрлық мәселелердегі сыбайлас жемқорлық көріністері серіктестікке деген сенімді төмендетеді және оның тиімділігіне теріс әсер етеді.

34. Персоналды басқару бағыты бойынша сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің индикаторлары:

1) біліктілік талаптарына сәйкес келмейтін адамдарды жұмысқа қабылдау;

2) әңгімелесу және тестілеу өткізу үшін мәселелерді қалыптастыру және қорғау тетігінің болмауы;

3) кандидаттар үшін тең емес жағдайлар жасау;

4) кандидаттарды жұмысқа қабылдау туралы шешім қабылдайтын адамдарда мүдделер қақтығысын реттеу жөніндегі шараларды қамтамасыз етпеу;

5) алынбаған тәртіптік жазалар болған кезде қызметкерлерді көтермелеу;

6) мерзімінен бұрын алынған тәртіптік жазалардың үлкен үлес салмағы;

7) тәртіптік жазаларды тым қысқа мерзімде алып тастау;

8) жұмыс нәтижелеріне қарамастан, қызметкерлерді серіктестіктің лауазымды адамдарының қалауы бойынша көтермелеу;

9) заңнаманы бұзған немесе оған жол берген, жеке немесе заңды тұлғалардың құқықтарын бұзған немесе шектеген адамдарға тәртіптік сипаттағы шараларды қолданбау және т. б.

35. Жылжыту және бағалау принциптері:

1) ашықтық, объективтілік және тең қолжетімділік қағидаттары жұмыс бойынша ілгерілеу кезінде негіз болып табылады;

2) қызметкерлерді бағалау Нақты, алдын ала белгілі критерийлер (КПЭ, жобаларға қатысу, аттестаттау нәтижелері) бойынша жүргізіледі;

3) мансаптық өсу мәселелерін қарау кезінде жеке немесе бейресми факторлардың әсері алынып тасталады.

36. Мүдделі тараптардың ықпалын төмендету жөніндегі шаралар:

1) барлық деңгейдегі басшылар Кадрлық шешімдерге қатысу кезінде ықтимал мүдделер қақтығысының болуын декларациялауға міндетті;

2) мүдделер қақтығысы анықталған жағдайда, тиісті тұлға іріктеу немесе бағалау процесіне қатысудан шеттетіледі;

3) барлық әрекеттер мен шешімдер құжатталады және тексерілуі мүмкін.

8 тарау. САЛАДАҒЫ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ МЕМЛЕКЕТТІК САТЫП АЛУ

37. Сатып алу саласындағы сыбайлас жемқорлықты төмендетуге ықпал ететін негізгі факторлар: сатып алумен айналысатын қызметкерлердің кәсібилігін ұдайы арттыру; сатып алуды стандарттау; сатып алудың электрондық жүйелерін енгізу; мемлекеттік сатып алудың тиімділігі мен

ашықтығын бағалау бойынша нақты КППЭ айқындау; мемлекеттік сатып алу процесіне қоғамдық бақылауды тарту болып табылады.

38. Серіктестік өзінің сатып алу қызметінде мынадай қағидаттарды басшылыққа алады:

1) Мемлекеттік сатып алу үшін, оның ішінде сатып алынатын тауарлардың, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің бағасы мен сапасының арақатынасын қамтамасыз ету жолымен пайдаланылатын ақшаны оңтайлы және тиімді жұмсау;

2) Әлеуетті өнім берушілер арасындағы адал бәсекелестік;

3) "мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңында көзделген жағдайларды қоспағанда, әлеуетті өнім берушілерге мемлекеттік сатып алуға қатысу үшін тең мүмкіндіктер беру;

4) мемлекеттік сатып алу процесінің ашықтығы мен ашықтығы;

5) отандық өнім берушілерді қолдау (заңнама шеңберінде);

6) Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар мен мүдделер қақтығысына жол бермеу.

39. Бюджет және қаржы қаражатын игеру және бөлу бағыты бойынша сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің индикаторлары:

1) бюджетті бекітетін алқалы органның болмауы немесе қаржы қаражатын игеру;

2) алқалы органның қызметін регламенттейтін құжаттың, оның ішінде мүдделер қақтығысын, алқалы орган мүшелерінің дербес жауапкершілігін реттеу жөніндегі ережелердің болмауы;

3) есептілік түрлерінің, мониторинг тетіктерінің, бюджет және қаржы қаражатын игеру және бөлу рәсімдеріне ішкі және сыртқы бақылаудың болмауы немесе әлсіз пысықталуы;

4) бюджет және қаржы қаражатын игеру бойынша есептілік түрлерінің болмауы немесе әлсіз пысықталуы;

5) тәуекелдерді басқару жүйесінің болмауы;

6) серіктестіктің бюджет және қаржы қаражатының Елеулі сомаларымен операция жасауы кезінде ішкі аудит, ішкі бақылау жөніндегі функцияларды орындайтын бөлімшелердің болмауы.

7) бюджет және қаржы қаражатын жұмсаудың ашықтығы, оның ішінде "ақпаратқа қол жеткізу туралы" Заңның 6-бабы 9-тармағының сақталмауы;

8) сатып алынатын тауарлар мен көрсетілетін қызметтердің саны мен көлемінің олардың нақты қажеттілігіне (заттай нормаларға) сәйкес келмеуі;

9) тауар бірлігі бағасының негізсіздігі;

10) тауарлардың жоспарланған нарықтық құнының сәйкес келмеуі;

11) Мемлекеттік сатып алу порталында сатып алу жоспарын уақтылы орналастырмау;

12) сатып алуды бәсекелес өнім берушіге жатқызатын техникалық ерекшеліктерде "қайрау" деп аталатын сипаттамалардың болуы;

13) мемлекеттік аудит органдары тарапынан камералдық бақылау нәтижелері бойынша сатып алуды қайта қарау немесе оның күшін жою фактілерінің болуы;

Ақыл

14) мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарын тексеру кезінде бұзушылықтарды анықтау фактілерінің болуы;

15) жеткізу шартының талаптарын тиісінше орындамаған өн берушілерге қатысты ден қою шараларының уақтылы және толық қабылданбауы;

16) уақытша бос ақша қаражатын банктердің ағымдағы шоттарын орналастыру тәртібін, тиісті мониторинг, бақылау шараларын және уәкілет тұлғалардың дербес жауапкершілігін регламенттейтін бекітілген құжатты болмауы.

9 тарау. ҚОРЫТЫНДЫ ЕРЕЖЕЛЕР

40. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт серіктестіктің барлық лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің орындауы үшін міндетті.

41. Көрсетілген сыбайлас жемқорлық тәуекелдері және олардың индикаторлары толық болып табылмайды.

42. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың қағидаттары мен талаптарын сақтамағаны үшін серіктестік қызметкерлері атқаратын лауазымына және атқаратын функцияларына қарамастан, заңда белгіленген тәртіппен, оның ішінде Қазақстан Республикасының Еңбек, әкімшілік және қылмыстық заңнамасы шеңберінде жауаптылықта болады.

43. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың сақталуын бақылау серіктестіктің құрылымдық бөлімшелерінің басшыларына және сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-менеджеріне жүктеледі.

44. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың сақталуы (сақталмауы) туралы ақпарат Жоғары тұрған лауазымға ұсыну және серіктестік қызметкерлерінің жұмыс тиімділігін бағалау кезінде пайдаланылады.